

№1-дәріс. Академиялық жазылым және оқылым ерекшелігі. Академиялық жазылым және ғылыми стиль

Академиялық жазылым және оның ерекшелігі

Кез келген оқырман қалауына қарай түрлі жанрдағы мәтіндерді оқиды. Ал мәтінді шартты түрде академиялық және академиялық емес деп екіге бөлуге болады. Бірінші түріне - реферат, баяндама, ғылыми мақала, оқулық, ғылыми пікір, автореферат, диссертация, ғылыми жобаларды жатқызуға болады. Осы бағытта жазылған жұмыстардың өз мақсатына және зерттеу әдісіне қарай құрылымдары мен жазылу жүйесі әртүрлі болып келеді.

Оқу орындарында оқытылатын әрбір пәннің өзіндік зерттеу әдісі мен тілдік ерекшеліктері бар. Мәселен, физика немесе химия саласы бойынша жазылатын ғылыми мәтіндер тақырыптарына байланысты термин сөздер мен күрделі формулаларды қолдана отырып, түрлі тәжірибелік сынақтарды түсіндіру не талдау үшін жазылады, ал әлеуметтік сала бойынша жазылатын жұмыстар түрлі саяси-әлеуметтік құбылыстарды түсіндіру үшін жазылады. Мұндай мәтіндер көбінесе осы саланың мамандарына ғана түсінікті болуы мүмкін. Дегенмен олардың бәріне ортақ бір мақсат бар. Ол - зерттеу жұмысының нәтижесімен басқа адамдарды таныстыру, сондықтан да академиялық мәтіннің тілі түсінікті, құрылымы жүйелі болуы қажет. Мәселен, экономика саласы бойынша жазылған оқу құралының негізгі мақсаты - оқу үдерісіндегі жаңа терминдер мен ғылыми жайттарды мысалдар арқылы оқырманға жеткізу. Сондықтан академиялық мәтінде автор ғылыми мәтіннің негізгі талаптарын сақтай отырып, оқырманға түсінікті тілде баяндайды.

Академиялық мәтіннің құрылымы күрделі болады. Ол әдетте ғылыми мәлімет беруді көздейді. Сондықтан ақпарат түсінікті әрі мағыналы болуы үшін белгілі бір құрылымды сақтаған жөн. Әдетте, оның мынадай негізгі ерекшеліктері болады: күрделі, формальды, нақты, объективті, шектеулі және жауапты. Бірақ мәтінге қойылар басты талап - анық әрі түсінікті тілмен жазылуы.

Күрделі. Жазба тіл ауызекі тілге қарағанда біршама күрделі. Жазба тілде күрделі сөйлемдер мен сөз тіркестері және лексикалық мағынасы терең сөздер жиі қолданылады.

Формальды. Академиялық жазылым барысында қысқарған сөздер мен диалект, жаргон және т.б. сияқты ауызекі сөйлеу үлгілерін қолдануға болмайды.

Нақты. Академиялық жазылымда ақпарат нақты көрсетіледі. Мысалы, «*көптеген адамдар*» деудің орнына «*50 мың адам*» деп, нақты санын көрсету қажет.

Объективті. Академиялық жұмыс субъективті пікірге сүйеніп жазылмайды. Яғни, біржақты немесе қандай да бір ұстанымды насихаттауға бағытталмауы керек. Тек ғылыми негізі бар тұжырым жасауды мақсат етуі қажет. Сонымен қатар академиялық мәтінді оқу кезінде оқырманды автордың не жасағаны емес, жұмыс бойынша не жасалғаны қызықтырады. Сол себепті, «*менің ойымша*» немесе «*мен сенемін*» деген сөздермен сөз тіркестері қолданылмағаны абзал. Сонымен қатар жазба жұмысында «*Мен*», «*Менің*», «*Менікі*» деген сөздерден аулақ болған жөн. Әдетте, оқырман сілтеме жасалмаған ойды автордың пікірі ретінде қабылдап, бағалайды. Бірақ оны мәтінде ерекшелеп көрсетудің қажеті жоқ. Мысалы: «*Менің ойымша, бұл жақсы жазылған зерттеу жұмысы*» деп жазбай, оның орнына, «*Жақсы жазылған зерттеу жұмысы*» деп жазған дұрыс. Оқырманға «*сіз*», «*сен*» сілтеу есімдіктерін қолданбаған дұрыс. Мысалы: «*Сіз 1990 жылдардың басында Қазақстан экономикасының қиын кезеңді бастан кешіргенін білесіз*» деген сөйлемнің орнына «*1990 жылдардың басында Қазақстан экономикасы қиын кезеңді бастан кешірді*» деп қолданған жөн.

Шектеулі. Академиялық мәтін тақырыпқа байланысты мәселені ғана қамтуы тиіс. Тақырыптан ауытқу немесе зерттеу сұрағынан тыс ақпаратты жазу оқырман қызығушылығының жоғалуына және жұмыс сапасының төмендеуіне алып келеді. Сондықтан ЖОО-ларда жазба жұмысы тапсырма ретінде берілгенде, тақырыбы мен қамтылатын зерттеу нысанына қарай, оқытушы оның көлемін белгілеп береді.

Жауапты. Автор қашанда өз жұмысы үшін жауапты. Мәтіндегі қателер мен келтірілген тұжырымдар үшін студенттің өзі жауап береді. Сонымен қатар плагиатқа жол бермеуі керек. Біреудің пікіріне не сөзіне сілтеме жасамағаны үшін жауапкершілікке тартылатынын қаперден шығармауға тиіс. Сонымен, академиялық жазылымның мынадай ерекшеліктері бар:

- объективті түрде жазылады;
- ғылыми стильде жазылады;
- жүйелі құрылыммен жазылады;
- сілтемелерді жиі қолданады.

Академиялық мәтін ешқашан субъективті болмауы тиіс. Мысалы: *«Менің ойымша, басқа жазылымдарға қарағанда, академиялық жазылымның төрт айырмашылығы бар»* деген сөйлемді объективті түрде былай беруге болады: *«Жалпы алғанда, академиялық жазылымның басқа жазылымдардан төрт айырмашылығы бар екенін байқауға болады».*

Жалпы, студенттер субъективті ой-пікірін дәрісте, оқылым арқылы қандай да бір ойды тұжырымдауда, практикалық сабақтардағы талқылауда ашық айта алады және оның маңызы өте зор. Себебі, студенттің өз ойын ашық айтып, дәлел-дәйектермен жеткізуі объективті ойының қалыптасуына негіз болады.

Академиялық жазылымда сөйлем құрылымы да ерекше болады. Ол ғылыми стильге тән белгілерді басшылыққа алады. Ал әдеби жанрда және публицистикалық бағытта, тіпті қарапайым хатта кез келген формадағы сөйлем түрін қолдануға болады. Мәселен, *«Түн. Айнала тастай қараңғы».* Мұндай сөйлемдер оқырманға эмоциялық әсер сыйлап, көркемдік қызмет атқарады. Ал академиялық сөйлемдер толық грамматикалық құрылымда беріліп, нақты ақпарат беруді көздейді. Сондықтан академиялық құрылыммен жазылатын сөйлемдердің негізгі мақсаты - берілетін ақпаратты түсінікті, дәлелді түрде анық жеткізу. Бұл ғылыми стильге тән ерекшелік болып саналады.

Академиялық жазылым және ғылыми стиль

Академиялық жазылым - студенттердің белгілі бір мамандық бойынша оқуға міндетті не таңдаулы пәндері аясында ғылыми әдебиеттерді оқып, оған талдау жасауы және жазбаша түрде өз пікірін білдіруі. Бұл студенттерді өз бетінше зерттеу жұмысын жүргізуге, жобалық жұмыстар жазуға машықтандырады.

Тілдік қарым-қатынас өзара байланыс жасау мақсатында құрылатыны белгілі. Осы орайда қарым-қатынасқа түсуші өз мақсаты мен міндетіне қарай байланыс құралының стилін таңдайды. Тіл білімінде стильдің бес түрі (ауызекі, публицистикалық, әдеби, ғылыми, ресми іс-қағаздар) бар. Олардың ішінде ғылыми стиль академиялық жазылымға тән стиль болып есептеледі. Ғылыми еңбектердің барлығы ғылыми стильмен жазылады. Ғылыми стильге қойылатын басты талап - логикалық тұрғыдан жүйелі жазылуы. Сонымен қатар ғылыми стильдің де бірнеше түрі болады, олар:

1. Таза ғылыми стиль;
2. Ғылыми-оқулық стилі;
3. Ғылыми-көпшілік стиль.

Академиялық жұмыстың тілі көпшілікке, мәселен, белгілі бір сала жөнінде терең білмейтін қарапайым оқырманға түсінікті болуы керек. Яғни, студенттің эссесі экономикалық бағытта жазылғанымен, оны арнайы экономикалық білімі жоқ оқырман еркін түсіне алуы қажет. Сонымен, академиялық жазылым ғылыми-көпшілік стилінде жазылады. Ал таза ғылыми стиль немесе ғылыми-оқулық стилі нақты бір ғылым саласына бағытталып, тек қана осы саланың маманына ғана түсінікті тілде жазылуы мүмкін.

Ғылыми стильдің жүйесі, ондағы сөйлем құрылымы, баяндау жүйесі күрделі болып келеді. Мұндағы басты ерекшеліктер - анықтама, дәлелдеме және формулаларға негізделуінде.

Академиялық жазылымның мақсаты - ғылыми стильде жазылым әрекетіне дағдыландыру. Демек ғылыми мақала, зерттеу жұмыстарын жазуға үйретеді. Ғылыми жазылымды, яғни ғылыми стильді меңгеру үшін академиялық жазылымды меңгеру қажет.

Сонымен ғылыми стиль, біріншіден, жазба стилінің бір түрі, екіншіден, логикалық оймен жазылуы тиіс, үшіншіден, онда терминдер қолданылады.

Ғылыми стильдің басқа стильдерге қарағанда өзіндік ерекшеліктері бар. Олар - нақтылық, объективтілік және қисындылық.

Ғылыми жұмыста зат не құбылыс ғылыми негізде сипатталып, дәлелденуі тиіс. Ғылыми стильде жазу қалыптасқан құрылымды талап етеді. Шартты түрде академиялық салада ғылыми стильмен жазылған жұмыстардың құрылым үлгісі төмендегідей болып келеді:

- Титул бет
- Мазмұн бет
- Кестелер тізімі (міндетті емес)
- Алғыс (міндетті емес)
- Түйіндеме
- Кіріспе
- Әдебиеттерге шолу
- Зерттеу әдісі
- Нәтижелер/талдау
- Қорытынды
- Ұсыныстар (міндетті емес)
- Алдағы зерттеулер
- Қолданылған әдебиеттер
- Қосымшалар

Дегенмен академиялық мәтін жазуда мыналарды ескерген жөн:

- арнайы бекітілген мәтін құрылымы жоқ;
- автор өзіне қолайлы құрылымды таңдай алады;
- терминдерді орынды қолдана білу қажет.

Бұл аталған ерекшеліктермен қоса, жауапкершілік ұстанымын қашанда естен шығармау керек. Академиялық жазылымда автор мәтінде қолданылған өзге авторлардың пікірлеріне сілтеме жасауға міндетті, бұл - ғылыми жұмысқа тән негізгі талаптардың бірі. Ғылыми жұмыста автор өз тұжырымына мысалдар келтіруге, дәлелдемелер беруге, пікір білдіруге міндетті. Оны сілтеме беру талаптарын сақтай отырып, дәйексөздер қолдану, парафраз және қорытынды жасау арқылы қолдануға болады.

Қорытындылай келгенде, академиялық жазылым пәнінің негізгі мақсаты - студенттердің ғылыми стильде жазу деңгейін көтеру. Осы мақсатта студенттер үшін академиялық жазылым төмендегідей дағдыларды қалыптастырады:

1. Ақпаратты беруде лексикалық бірліктердің орынды қолданылуы;
2. Мәтін жүйесінің логикалық мәнде болуы;
3. Тақырыптың тұтастығы;
4. Ғылыми стиль талаптарын сақтауы.

Ал академиялық жазылымның негізгі талаптары:

- Зерттеу тақырыбының болуы;
- Зерттеу сұрағының болуы;
- Плагиат ережесін сақтауы;
- Ғылыми мәліметтерді қолдануы;
- Кіріспе, негізгі бөлім және қорытынды бөлімдерінің болуы;
- Түйіндеменің болуы (шағын эсселерде бұл міндетті емес).

Академиялық мәтінді оқу арқылы студенттер тілді, ондағы тілдік бірліктерді қолданудың жолдарын меңгереді, зерттеу жұмысын жүргізудің кейбір қағидаларымен танысады, мәліметтерді жинау мен талдау әдістерін, нәтижелерді баяндау жолдарын, ғылыми еңбектерді оқу мен оларға конспект жасау ережелерін үйренеді. Сонымен қатар пәнді оқу арқылы өзін-өзі басқару (мақалаларды оқу не жазу үшін өз уақытын тиімді

пайдалану), жазба жұмысының жоспарын алдын ала жаза білу, соңғы мәтін нұсқасын тексеру мен түзету сияқты дағдыларды қалыптастыруға болады.

1.2. Академиялық оқылым әрекеті

Кез келген оқырманның өз оқу стилі бар. Әріп танитын адамның бәрі қажетіне қарай әртүрлі материалдарды оқиды және белгілі бір оқу стилін қалыптастырған. Қарапайым оқылым стиліне әрбір сөзіне мұқият мән беріп көркем шығарма оқуды жатқызуға болады. Мәселен, оқырманның қолына «Аңыз адам» журналы түсетін болса, журнал бетін парақтап, өзін қызықтырған мақаланы ғана оқып шығуы мүмкін. Ал оның қолында телефон нөмірлерінің тізімі жазылған анықтамалық болса, өзіне керекті адамның есімін ғана іздеуі мүмкін. Бұл оқырманның мақсатына қарай оқылым үдерісі түрліше орын алатындығын көрсетеді.

Мектеп немесе ЖОО қабырғасындағы оқылым әрекеті, тапсырма талабына сәйкес, жоғарыда аталған оқылым түрлеріне ұқсайды. Дегенмен мектеп қабырғасында білім алу мен ЖОО-да оқудың айырмашылықтары аз емес. ЖОО-дағы оқылым мен мектептегі оқылымның айырмашылығын салыстырмалы түрде былай көрсетуге болады:

Мектептегі оқылым	ЖОО-дағы оқылым
Оқылатын мәліметтер мұғалім тарапынан беріліп, қадағаланады.	Оқитын материалды студенттің өзі таңдауы қажет.
Барлық оқушылар бірдей материалдарды оқиды.	Студенттің оқитын материалдары таңдаған тақырыптарына байланысты болады, сондықтан олардың қолданатын әдебиеттері әртүрлі болады.
Оқушы мәтіннің негізгі мазмұнын түсініп, одан түсінгенін мазмұндап беруі тиіс.	Студент мәтіндегі ақпаратты түсініп, ақпараттың қаншалықты маңыздылығын айқындауы қажет, сонымен қатар өзге де пікірлермен салыстырып, байланыстыруы қажет.

Академиялық материалдарды қолдану және оларды іздестіру табылған материалдарды дұрыс қолдана білуге тікелей байланысты. Мұны қарапайым тұрғын үй салумен салыстыруға болады. Мәселен, үй салу үшін құрылыс материалдарын іздестіреміз, үйдің сапалы соғылуы осы табылған материалдарға тікелей байланысты. Сонымен қатар оларды орынды қолдана біліп, кірпішін дұрыс қалай білсек, үй сапалы әрі сәнді болып шығады. Академиялық жазба жұмысы да осы сияқты.

Академиялық оқылым әрекетін жүзеге асыру үшін мынадай сатыларды орындаған абзал:

1. Жазба жұмысының тақырыбын толық түсіну;
2. Материалдардың тақырыпқа сәйкес келетінін анықтау;
3. Материалды оқып түсіну;
4. Мәтіндегі автордың айтпақ ойын түсіну, осы тақырыпқа қатысты өзге авторлардың ойын білу;
5. Жазба жұмысында автордың пікірін қалай қолданатыны жайында ойлану;
6. Оқыған мәтінінен түсінгенді қолдану және жазба жұмысының тақырыбына жауап беру үшін өз пікірін беру;
7. Мәліметтерді дәлел ретінде қолдана отырып, оқырманды зерттеу сұрағының жауабына және өз пікірінің дұрыс екендігіне сендіру.

Қазіргі уақытта оқитын материалдардың түрлері ғана емес, олардың көлемі де өте көп. Сондықтан уақытты тиімді пайдалану үшін әрбір студент оқылым әрекетінің тиімділігін арттыруы қажет. Академиялық мәтінді тиімді оқу үшін оның мақсатын, жазылу стратегиясын және мазмұнын өзара тығыз байланыста қарастыру керек. Әдетте, мәтін түрлері мынадай болып келеді:

- оқулық;
- газет мақаласы;
- журнал мақаласы;
- ғылыми мақала;
- баяндама;
- онлайн құжат;
- кесте, сурет, сызбалар.

Мәтін құрылымы оның жанрына тікелей байланысты. Бір жанрдағы материалдардың құрылымы ұқсас болады. Мәтіннің жанрын білу қажетті ақпаратты тез оқып, материалды жылдам табуға көмектеседі. Ол үшін алдымен ЖОО-да оқитын материалдардың түрлерін және ондағы ақпаратты тез анықтау жолын меңгеру қажет.

Уақытты үнемдеп, тиімділікті арттыру үшін кез келген студент өзінің оқылым стратегиясын қалыптастыруы шарт. Оқылым стратегиясын жақсартатын амалдарға мыналарды жатқызуға болады:

- оқу жылдамдығы;
- негізгі сөздер мен тіркестерге шолу жасау;
- параграфтарға шолу жасау.

Студент өзіне ыңғайлы стратегияны таңдаумен қатар, жақсы оқылым әдісін меңгергені де дұрыс. Әдетте, олар мынадай оқылым әдістерін қолданады:

Зерттеу - мәтінді оқымас бұрын оның тақырыбы мен тақырып-шаларын, сурет, сызба, кесте астындағы сөздерін, кіріспесін, қорытындысы мен түйіндемесін мұқият оқып, зерттеп алуы керек.

Сұрақ қою - тақырыпты сауалға айналдыруға тырысу керек. Егер оқулық болса, бөлім соңындағы сұрақтарды оқыған дұрыс. «*Мен бұл тақырып туралы не білемін?*» және «*Бұл тақырып туралы дәрісте не айтылды?*» деген сұрақтарды үнемі өз-өзінен сұрап отыруы керек.

Оқу - оқылым әрекетін бастаған кезде асты сызылған, қарамен немесе курсивпен жазылған сөздерге мән беруі қажет. Себебі автор негізгі ойлары мен қажетті ақпараттарды ерекшелеп беруге тырысады. Мәтіннің қиын бөліктерін ақырын оқыған жөн. Түсініксіз сөздерді түсіну үшін түсіндірме сөздіктерді қолдануға болады, тек әрбір сөзді тексеру қажет емес. Жалпы мағынасын контекст арқылы түсінуге тырысқан жөн. Басты мақсат зерттеу сауалының жауабын іздеу екенін ұмытпау керек.

Жалпы мағынасын анықтау - бұл мәтінге шолу жасау үшін қолданылады. Мақсат - автордың негізгі пікірі мен мәтіннің құрылымын білу. Жалпы мағынаны анықтау үшін тақырыпты, кіріспені, қорытынды бөлімді және әрбір параграфтардың алғашқы және соңғы сөйлемдерін оқып шығуға болады.

Ізденімдік оқылым - бұл оқылым түрі көлемді мәтінді толық оқымай-ақ, өзіне керекті ақпараттарды іздеуге бағытталады. Студент мұны тақырыбына қатысты кілт сөздерді қолдану арқылы қажетті ақпарат табу үшін және өз пікіріне дәйексөз немесе дәлел іздеу үшін жиі қолдануы мүмкін. Ол үшін қандай ақпарат керек екенін нақты білуі тиіс.

Зерделік оқылым - мәтіндегі барлық ақпаратты толық түсініп оқу үшін қолданылады. Оқылым барысында ешқандай мәлімет ескерусіз қалмауы керек. Мәтін құрылымына, ондағы ақпараттарға жеке-жеке талдау жасалып шығады. Бұл біршама уақытты талап еткенімен, анализ және синтез жасауға үлкен септігін тигізеді.

Қайталау - оқығанды қайталау үшін мынадай амалдарды орындау қажет. Бірішпі, мақаланы немесе бөлімді толық оқып болған соң қысқаша қорытынды жазу керек. Мәтінге жасалынған қорытынды ондағы негізгі және қажетті ақпараттарды қайта толық оқып-ақ тез еске түсіруге мүмкіндік береді. Сондай-ақ емтиханға дайындалу барысында, кейбір оқулықтарды қайта оқып шығуға тура келеді.

Мәтін параграфтардан тұратыны белгілі, ал параграф белгілі бір ойды баяндау үшін құрылады. Мұндағы ойды жылдам әрі тез түсіну үшін параграф арқылы оқу амалын

қолдануға болады және оларға негізгі сөздерді оқу, бірінші бөлімін толық оқып шығу, әрбір бөлімдегі негізгі пікірлерді табу, әрбір параграфтың бірінші сөйлемдерін оқу сияқты тәсілдер жатады.

Қорытындалай келе, оқылым әрекетін тиімді жүзеге асыру үшін мына кеңестерді есте сақтау қажет:

- мәтінді жылдам әрі түсініп оқу оның жанрына байланысты екенін ұмытпау;
- оқылым стратегиясын жетілдіру;
- әрбір сөзді басынан бастап қайталап оқудың тиімсіз екенін ескеру;
- тақырыпты оқып, осыған дейінгі білімімен салыстыру;
- алдымен мәтінге көз жүгіртіп шығу;
- кіріспесі мен қорытындысын оқып шығу.

1.3. Академиялық материалдар

Ақпараттың сенімділігіне көз жеткізу міндеті көп жағдайда студенттің өзіне жүктеледі. Сондықтан оқыған материалдарына күмән келтірмеуі үшін мынадай жайттарды білгені жөн:

• Студент мәтінді кімнің жазғанын білуі қажет және оның авторы осы тақырыпты терең білетін адам болуы керек. Авторы белгісіз материалдардың сапасы төмен болуы өз алдына, негізсіз, жалған деректер деп берілуі мүмкін;

• Кейде ескі, бірақ теориялық тұрғыдан құнды пікірлер жазылған мәтіндерді оқуға және қолдануға тура келеді (бірақ қолданылған әдебиеттердің басым көпшілігі соңғы жылдары жарияланған материалдар болуы тиіс).

• Біржақты пікірді ұстанудан сақтану, ол үшін үнемі сыни оқылым қағидасын естен шығармау керек (біржақты пікірлер негізінен бұқаралық ақпарат құралдарында жиі кездеседі);

• Материалдың бастапқы дереккөзін тауып оқыған жөн. Өзге авторлардың материалдарына сілтеме жасап, өз еңбегіңізде қолданғыңыз келсе, оларды дереккөздері арқылы тауып алу керек. Бұл материалдардың сенімділігін арттырады.

Академиялық тұрғыдан сенімді жазылған материалдарды анықтай алудың маңызы зор. Кейбір материалдарда күмәнді мәліметтер кездесуі мүмкін. Ғылыми жұмыстарда сенімді әрі академиялық мәтіндерді қолдануға тура келеді. Бұл дегеніміз - жарыққа шықпай тұрып тәжірибелі мамандарға тексерілген кітаптар мен мақалалар. Мәселен, кітап басылмас бұрын осы саланың білікті маманынан пікір алынады, ал ғылыми журналдарға жарияланатын мақалалар арнайы редакциялық алқаның тексеруінен өтеді. Мұндай әдебиеттер академиялық тұрғыда сенуге болатын материалдар болып саналады. Қазіргі уақытта онлайн кітаптар мен журналдар да көп. Олардың баспа түріндегі нұсқасы мен электронды нұсқасының арасында айырмашылық болмайды.

Академиялық тұрғыдан күмән келтіретін материалдарға мыналарды жатқызуға болады:

- Газеттер (тіпті көлемді мақалалар жариялайтын «Дат», «Жас алаш» және т.б.);
- Журналдар («Жалын», «Парасат» және т.б.)
- Компаниялар мен кәсіпорындардың веб-сайттары;
- Қоғамдық мекемелер мен қайырымдылық қорлардың сайттары;
- Студенттердің эсселері мен жазба жұмыстары;
- Уикипедия және т.б.

Академиялық жұмыс жазу барысында күмәнді материалдарды қолданбау және сенімді материалдарды таба білу студенттің жауапкершілігіндегі шаруа. Ал дұрыс материал табу жұмыстың сапалы шығуына жол ашады.

Өзін-өзі тексеруге арналған сұрақтар:

1. Ғылым дегенімізді қалай түсінесіз?
2. Зерттеу дегеніміз не?
3. «Академиялық мәтін» дегеніміз қандай мәтін?

4. Өз мамандығыңыз бойынша жазылған қандай ғылыми еңбектерді білесіз?
5. «Жазылым» деген сөзді қалай түсінесіздер?
6. Тілдік қатынастың қандай түрлері бар?
7. «Академиялық жазылым» пәнінің мақсаты қандай?
8. Оқылым әрекеті дегеніміз не?
9. «Жазылым әрекеті» қандай әрекет?
10. Мектеп қабырғасы мен ЖОО-дағы оқылым әрекетінің айырмашылығы бар ма? Болса, қандай айырмашылықтары бар?
11. Неліктен академиялық жұмыстарда сенімді ақпараттарды қолдануға тура келеді?
12. Сенімсіз ақпараттарға қандай материалдарды жатқызуға болады?

Оқытудың техникалық құралдары: слайдтар, презентациялар, электронды оқулық.

Әдебиеттер тізімі:

Негізгі:

1. Оспанов Е.Т. Академиялық жазылым негіздері. Оқу құралы. Алматы: «Білім» баспасы, 2020. -340 б.
2. Баяхметова А.А., Дусенбина М.Ж.. Академическое письмо. Язык и стиль академического письма. Учебное пособие.–Костанай: КГУ имени А.Байтұрсынова, 2019. - 106 с.
3. Академическое письмо для историков: учебное пособие для студентов, обучающихся по программе магистратуры по направлению подготовки 46.04.01 «История» / Ю. Е. Бут.– Екатеринбург: Издательский отдел УрГПУ, 2019 – 224 с.
4. Қазақстан білім зерттеушілерінің әдеп кодексі. 1-і басылым. Нұр-Сұлтан: Білім беру саласындағы зерттеушілердің қазақстандық қоғамы, 2020. -68 б.
5. Грофф Джеральд. Как писать убедительно: искусство аргументации в научных и научно-популярных работах: пер. с. Англ. –М.: Альпина Паблишер, 2014. -250 с.
6. Имангулова Т.В., Губаренко А.В., Абдикаримова М.Н. Методика научно-исследовательской работы в туризме. Учебное пособие. А.:КазАСТ, 2021. -164 с.
7. Айешова Г.А. Основы научно-исследовательской работы: учебное пособие, 2019.

Қосымша:

1. Петрякова А.Г. Культура речи [Текст]: уч.пос. / А.Г.Петрякова.–М.:Флинта,2016.-488 с.
2. Дусенко А.Г. Современный туризм: актуальные проблемы и перспективы. М.: РТУФКСМиТ, 2017. -238 с.
3. Имангулова Т.В., Прокофьева М.А. Терминологический словарь научно-исследовательской деятельности в туризме: учебное пособие. А.:КазАСТ, 2016. -60 с.
4. Закирьянов Б.К., Абдикаримова М.Н. Инновационные направления развития туризма и гостеприимства в современной России/коллективная монография. М.:РУСАЙНС, 2019. -232 с.
5. Добрынина О. Л. Пропедевтика ошибок при написании англоязычной авторской аннотации к научной статье // Высшее образование в России. 2015. № 7. С. 42-50.
6. Морозов М.А. Информационные технологии в туристской индустрии: учебник. М.:КНОРУС, 2019. -276 с.
7. Гаврилов М.В. Научная работа: методика и практика: учебное пособие. – Саратов:МарК (Лохнев Ю.В.), 2014. -228 с.

WEB Сайттар тізімі:

1. Научная электронная библиотека. - [http:// elibrary.ru](http://elibrary.ru)
2. Международный выставочный портал.- <http://www.expoclub.ru>

